

**ANALIZA OGLAŠAVANJA POTREBA ZA ZAPOŠLJAVANJEM U
NATJEČAJIMA OBJAVLJENIMA U JAVNIM GLASILIMA**

1. – 31. prosinca 2006.

1. Naslov dokumenta

Analiza oglašavanja potreba za zapošljavanjem u natječajima objavljenima u javnim glasilima 1. - 31. prosinca 2006. godine

2. Svrha analize

Statistički i tekstualni pregled oglašavanja potrebe za zapošljavanjem u natječajima objavljenima u javnim glasilima: Slobodna Dalmacija, Novi list, Glas Istre, Glas Slavonije i u Službenom listu Republike Hrvatske „Narodne Novine“, a u odnosu na primjenu odredbi članka 13. stavak 2. Zakona o ravnopravnosti spolova (NN, broj 116/03).

Usporedba rezultata s rezultatima istraživanja provedenim u rujnu 2006. godine (PRS 11-02/06-02).

3. Oznaka

PRS 11-02/06-03

4. Autorice

Gordana Lukač Koritnik, pravobraniteljica za ravnopravnost spolova i prof. Nevenka Sudar, Sv. Mateja 71, Zagreb

5. Suradnica

Mladenka Morović, viša stručna savjetnica u Uredu pravobraniteljice za ravnopravnost spolova

6. Verzija

V1.0

7. Datum verzije

31. prosinca 2006.

8. Izvori podataka

Javna glasila: Slobodna Dalmacija, Novi list, Glas Istre, Glas Slavonije i u Službenom listu Republike Hrvatske „Narodne Novine“, 1. - 31. prosinca 2006. godine

9. Autorsko pravo

Sva prava pridržana. Ni jedan dio ovog teksta ne smije se umnožavati ni u bilo kojem obliku prenositi bez dopuštenja pravobraniteljice za ravnopravnost spolova ili navođenja izvora.

10. Izvor

Pravobraniteljica za ravnopravnost spolova

Uvod

U razdoblju od 1. do 31. prosinca 2006. praćeni su natječaji za zapošljavanje u dnevnim listovima: „Slobodna Dalmacija“, „Novi list“, „Glas Istre“, „Glas Slavonije“, te u Službenom listu RH „Narodne novine“ (br. 131 od 4. prosinca 2006., 132 od 6. prosinca 2006., 133 od 11. prosinca 2006., 135 od 13. prosinca 2006., 136 od 18. prosinca 2006., 138 od 20. prosinca 2006., 139 od 22. prosinca 2006., 141 od 27. prosinca 2006., 143 od 29. prosinca 2006.) u svrhu provjere primjene odredbi članka 13. stavka 2. Zakona o ravnopravnosti spolova (u daljem tekstu: ZRS) koji propisuje da *"prilikom oglašavanja potrebe za zapošljavanjem radnika u oglasu mora biti jasno istaknuto da se za oglašeno radno mjesto mogu javiti osobe oba spola"*0.

Metodologija

Pregledom navedenog dnevnog tiska i „Narodnih novina“ izdvojili smo sve natječaje za zapošljavanje objavljene od 1. do 31. prosinca 2006. godine. Oglase smo podijelili na one u kojima nije jasno istaknuto da se na oglašena radna mjesta mogu javiti osobe oba spola i na one koji su u potpunosti bili u skladu sa ZRS-om. Sve oglašivače grupirali smo u skupine:

- poduzeća (dionička društva, društva s djelomičnom odgovornošću, banke);
- obrazovne ustanove I. grupe (osnovne i srednje škole, centri za odgoj, strukovne škole, glazbene škole, dječji vrtići, gimnazije);
- obrazovne ustanove II. grupe (visoka učilišta, sveučilišta, fakulteti, akademije);
- državna tijela i institucije i lokalna (regionalna) uprava i samouprava (ministarstva, zavodi, agencije, instituti, nacionalni parkovi, turističke zajednice, zavodi za javno zdravstvo, gradovi, županije, centri za socijalnu skrb);
- zdravstvene ustanove (bolnice, poliklinike, domovi zdravlja)
- ostalo (obrtnici, kazališta, udruge)

Postotke smo zaokružili na cijele brojeve.

U **Tablici 1** prikazali smo koliko svaka od skupina brojčano i u postotku ima **natječaja koji nisu poštivali odredbu ZRS-a** o oglašavanju radnih mjesta. U **Tablici 2** prikazali smo koliko svaka od skupina brojčano i u postotku ima **natječaja koji su u skladu sa ZRS-om**, a u **Tablici 3** prikazali smo koliko je **svaka od skupina kršila** odnosno **poštivala** odredbu članka 13. stavak 2. ZRS-a u **ukupnom broju** oglasa koje je određena skupina objavila, a u **Tablici 4** prikazali smo **usporedbu postotaka rezultata** istraživanja provedenog u rujnu 2006. na oglasima u dnevnim novinama „Večernji list“, „Jutarnji list“ i „Vjesnik“ i istraživanja iz prosinca 2006.

Natječaji u brojkama

Ukupan broj natječaja za zapošljavanje u razdoblju od 1. do 31. prosinca 2006. u navedenom tisku bio je: **465**

Od tog broja:

1. U **309 natječaja** (208 iz dnevnog tiska i 101 iz „Narodnih novina“) **nije bilo jasno istaknuto** da se na oglašeno radno mjesto mogu javiti **osobe oba spola**.
2. **156 natječaja** (60 u dnevnom tisku i 96 u „Narodnim novinama“) primijenilo je odredbu o jasnom isticanju da se za oglašeno radno mjesto **mogu javiti osobe oba spola**.

Tijekom prosinca 2006. Ured Pravobraniteljice za ravnopravnost spolova uputio je poštom **303 upozorenja oglašivačima da raspisani natječaji za zapošljavanje objavljeni u navedenom tisku nisu bili u skladu** s odredbom članka 13. stavak 2. ZRS-a. Oglašivačima 6 natječaja, koji nisu poštivali odredbu navedenog članka Zakona, nije upućeno upozorenje poštom jer se u oglasima navodila samo e-mail adresa ili telefonski broj, ali smo ih za potrebe ovog istraživanja pribrojili u ukupan broj nepravilno oglašanih natječaja.

Tablica 1: Natječaji koji nisu poštivali odredbu ZRS-a o oglašavanju radnih mjesta

- **309 natječaja za zapošljavanje koji nisu poštivali** odredbu članka 13. stavak 2. Zakona o ravnopravnosti spolova podijeljeni po grupama oglašivača:

Tablica 1.

Grupa	Broj oglasa	Postotak
Obrazovne ustanove I. grupe (osnovne i srednje škole, centri za odgoj, strukovne škole, glazbene škole, dječji vrtići)	108	35 %
Državna tijela i institucije i lokalna (regionalna) uprava i samouprava (ministarstva, zavodi, agencije, instituti, nacionalni parkovi, turističke zajednice, zavodi za javno zdravstvo, gradovi, županije, centri za socijalnu skrb)	76	24 %
Poduzeća (d.d., d.o.o., banke)	64	21 %
Obrazovne ustanove II. grupe (visoka učilišta, sveučilišta, fakulteti, akademije)	49	16 %
Zdravstvene ustanove (bolnice, poliklinike, domovi zdravlja)	6	2%
Ostalo (obrtnici, kazališta, udruge)	6	2 %
Ukupno	309	100%

Od ukupnog broja svih oglašivača natječaja za posao koji nisu poštivali odredbu ZRS-a, **skupina koja najviše krši odredbu ZRS-a** vezanu za oglase za zapošljavanje obuhvaća **obrazovne ustanove I. skupine** poput osnovnih i srednjih škola, strukovnih, škola, gimnazija, dječjih vrtića (35%). Odmah iza njih je skupina državnih tijela i institucija i lokalne (regionalne) uprave i samouprave (24%).

Tablica 2: Natječaji u skladu sa ZRS-om

156 natječaja za zapošljavanje koji su bili u skladu sa člankom 13. stavak 2. Zakona o ravnopravnosti spolova i jasno istaknuli da se na oglašena radna mjesta mogu javiti osobe oba spola:

Tablica 2.

Grupa	Broj oglasa	Postotak
Državna tijela i institucije i lokalna (regionalna) uprava i samouprava (ministarstva, zavodi, agencije, instituti, nacionalni parkovi, turističke zajednice, zavodi za javno zdravstvo, gradovi, županije, centri za socijalnu skrb)	76	49 %
Obrazovne ustanove I. grupe (osnovne i srednje škole, centri za odgoj, strukovne škole, glazbene škole, dječji vrtići)	39	25 %
Obrazovne ustanove II. grupe (visoka učilišta, sveučilišta, fakulteti, akademije)	21	13 %
Poduzeća (d.d., d.o.o., banke)	19	12 %
Zdravstvene ustanove (bolnice, poliklinike, domovi zdravlja)	1	1 %
Ostalo (obrtnici, kazališta, udruge)	0	0 %
Ukupno	156	100%

Način isticanja da se na oglašeno radno mjesto mogu javiti osobe oba spola razlikuje se:

- u 23 oglasa pored naziva oglašenog radnog mjesta istaknuto je m/ž;
- u 65 oglasa se navodi ženski i muški rod zanimanja, npr. učitelj/ica, ili kandidat/kandidatkinja ili izvršitelj/izvršiteljica;
- u 67 oglasa stoji tekst: *Za oglašena radna mjesta mogu se javiti oba spola.*;
- a u 1 oglasu visokoškolske ustanove iz Zagreba objavljen je tekst: *Pojmovi koji se koriste u ovom natječaju koji imaju rodni značaj, bez obzira jesu li korišteni u muškom ili ženskom rodu, obuhvaćaju na jednak način muški i ženski rod.*

Poduzeća (d.d., d.o.o., banke) najviše koriste oznaku m/ž – 12, obrazovne ustanove I. grupe muški i ženski rod imenice (npr. učitelj/ica) – 23, a državna tijela i institucije i lokalna (regionalna) uprava i samouprava najviše koriste oznaku „oba spola“ – 43.

U navedenom razdoblju 8 ministarstava objavilo je ukupno 27 oglasa za zapošljavanje (18% ukupnog broja oglasa državnih tijela i institucija i lokalne /regionalne/ uprave i samouprave) od kojih samo 2 nisu bila u skladu sa ZRS-om.

U skupini „poduzeća, veliki trgovački lanci i strane banke s podružnicama u Hrvatskoj“ u gotovo 100% oglasa poštuje se odredba ZRS-a.

Tablica 3: Postoci kršenja, odnosno poštivanja odredbe članka 13. stavka 2. ZRS-a u ukupnom broju oglasa pojedine oglašivačke skupine

U **Tablici 3** poredali smo **grupe oglašivača prema ukupnom broju objavljenih oglasa za zapošljavanje** i izračunali **postotke u kojima su poštivali tj. kršili Članak 13. stavak 2. ZRS-a:**

Tablica 3

Grupe oglašivača	Ukupan broj Natječaja	Kršili Zakon (Tablica 1)	U skladu sa Zakonom (Tablica 2)
Državna tijela i institucije i lokalna (regionalna) uprava i samouprava (ministarstva, zavodi, agencije, instituti, nacionalni parkovi, turističke zajednice, zavodi za javno zdravstvo, gradovi, županije, centri za socijalnu skrb)	152	50%	50%
Obrazovne ustanove I. grupe (osnovne i srednje škole, centri za odgoj, strukovne škole, glazbene škole, dječji vrtići)	147	73%	27%
Poduzeća (d.d., d.o.o., banke)	83	77%	23%
Obrazovne ustanove II. grupe (visoka učilišta, sveučilišta, fakulteti, akademije)	70	70%	30%
Zdravstvene ustanove (bolnice, poliklinike, domovi zdravlja)	7	86%	14%
Ostalo (obrtnici, kazališta, udruge)	6	100 %	0 %
Ukupno	465	66%	34 %

Prema Tablici 3 vidljivo je da su državna tijela i institucije i lokalna (regionalna) uprava i samouprava u navedenom razdoblju objavile najveći broj oglasa (152) od kojih je 50% bilo u skladu sa ZRS-om, a 50% ne. Najveći postotak kršenja odredbe ZRS-a o oglašavanju natječaja za zapošljavanje odnosi se na poduzeća (dionička društva, banke, društva s ograničenom odgovornošću) – 77% i na obrazovne ustanove I. grupe – 73%, a sa 70% slijede ih i obrazovne ustanove II. grupe.

Zbrojimo li sve oglase obrazovnih ustanova I. (147) i II. grupe (70), dobivamo ukupan broj oglasa obrazovnih ustanova u RH od 217 oglasa, što iznosi oko 47 % ukupnog broja svih objavljenih oglasa. U ukupnom broju objavljenih natječaja za zapošljavanje obje grupe obrazovnih ustanova zajedno kršile su ZRS u 72% ili 157 oglasa.

Od ukupnog broja svih natječaja za zapošljavanje objavljenih u tiskovinama „Slobodna Dalmacija“, „Novi list“, „Glas Istre“ i „Glas Slavonije“ te Službenom listu „Narodne novine“ (465), u 309 oglasa tj. 66% nije poštivana odredba članka 13. stavak 2 ZRS-a. I nakon tri godine što je Zakon o ravnopravnosti na snazi, gotovo dvostruko više oglašanih natječaja za zapošljavanje nije u skladu sa ZRS-om (309 prema 156).

Usporedba s istraživanjem provedenim u rujnu 2006.

U rujnu 2006. proveli smo istraživanje natječaja za zapošljavanje objavljenih u dnevnim novinama „Jutarnji list“, „Večernji list“ i „Vjesnik“. Usporedimo li **istraživanje u rujnu i prosincu 2006.** u odnosu na postotke oglašivača koji su kršili/poštivali odredbu članka 13. stavka 2. ZRS-a u ukupnom broju natječaja za zapošljavanje, vidjet ćemo da su **postoci gotovo jednaki**. U istraživanju u rujnu 2006. od ukupno 391 oglasa 60% ih nije poštivalo odredbu ZRS-a. U istraživanju u prosincu 2006. (provedenom na natjecajima u „Novom listu“, „Slobodnoj Dalmaciji“, „Glasu Istre“, „Glasu Slavonije“ i „Narodnim novinama“), od ukupno 465 oglasa, 66% ih nije poštivalo odredbu ZRS-a.

Tablica 4 – usporedba istraživanja rujnan/prosinac 2006. po skupinama oglašivača

Tablica 4

Grupe oglašivača	Istraživanje rujnan 2006. („Večernji list“, „Jutarnji list“, „Vjesnik“)		Istraživanje prosinac 2006. („Slobodna Dalmacija“, „Glas Istre“, „Glas Slavonije“, „Novi list“, „Narodne novine“)	
	Kršili ZRS	Poštivali ZRSS	Kršili ZRS	Poštivali ZRS
Državna tijela i institucije i lokalna (regionalna) uprava i samouprava (ministarstva, zavodi, agencije, instituti, nacionalni parkovi, turističke zajednice, zavodi za javno zdravstvo, gradovi, županije, centri za socijalnu skrb)	44%	56 %	50%	50%
Obrazovne ustanove I. grupe (osnovne i srednje škole, centri za odgoj, strukovne škole, glazbene škole, dječji vrtići)	63%	37 %	73%	27 %
Poduzeća (d.d., d.o.o., banke)	55%	45%	77%	23 %
Obrazovne ustanove II. grupe (visoka učilišta, sveučilišta, fakulteti, akademije)	96 %	4 %	70%	30%
Zdravstvene ustanove (bolnice, poliklinike, domovi zdravlja)	92 %	8 %	86 %	14 %
Ostalo (obrtnici, kazališta, udruge)	60 %	40 %	100 %	0 %
Ukupno	60 %	40 %	66 %	34 %

Primijetili smo:

- **Diskriminacija muškaraca i dalje je vidljiva u oglasima za poslovne tajnice, spremačice, maserke i kozmetičarke.**

Administrativna radna mjesta, osobito tajnička, percipiraju se još uvijek kao isključivo ženska zanimanja, što se u oglasima i izražava ženskim rodnom imenom. Izuzetno rijetko nailazi se na natječaj u kojem se oglašava radno mjesto *poslovni tajnik/tajnica* (uglavnom kod predstavništva stranih poduzeća), iako u hrvatskom jeziku postoji ženski i muški rod imenice. Čini se da je s radnim mjestom *spremačice* situacija nešto drukčija. Oglašivači nemaju inačicu muškog roda za spremačicu (spremač?!), pa je zanimljivo da i oni koji poštuju ZRS kod oglašavanja potreba za zapošljavanjem na ovo radno mjesto navode ženski rod „spremačica“, a onda u daljnjem tekstu ističu da se na radno mjesto mogu javiti osobe „oba spola“. Za pretpostaviti je da njihov interni pravilnik o sistematizaciji radnih mjesta vjerojatno navodi *radno mjesto spremačice*, dakle u ženskom rodu, pa ga kao takvo i moraju oglasiti.

Postoje i primjeri poput Osnovne glazbene škole iz Poreča koja nazive radnih mjesta učitelja/nastavnika piše isključivo u muškom rodu: 1. učitelj glasovira i korepeticije, 2. učitelj početničkog solfeggia, ali pod stavkom 3. navode isključivo ženski rod za radno mjesto spremačica. U tekstu ne navode da se na radna mjesta mogu javiti osobe oba spola.

- **Diskriminacija žena u zanimanjima na koja se tradicionalno gleda kao na „muška zanimanja“ sve je manja.**

Za razliku od prošlog istraživanja (rujan 2006.) primijetili smo da su oglašivači počeli oglašavati radna mjesta poput *skladišni radnik* (Vindija d.d. – GI 1.12.06. str. 13), *tesar*, *zidar* (Modula d.o.o., Matulji, - NL 30.12.06. str. 63), *inženjer strojnog održavanja*, *električar*, *mehaničar i sl.* (Rockwoold Adriatic d.o.o. – NL 16.12.06. str. 9) i u ženskom rodu izvršitelj/izvršiteljica ili uz naziv radnog mjesta stavljaju oznaku m/ž.

Pronašli smo svega tri oglasa za radna mjesta tradicionalno percipirana kao isključivo „muška zanimanja“ od kojih se dva odnose na stranog oglašivača: Ocean Rig AS, Norway – Novi list 9.12.006. str. 64 - koji traži razne radnike za rad na pomorskim naftnim platformama i Blue Line Shipping Company, Denmark – Slobodna Dalmacija 9.12.2006. str. 44 – koji traži zapovjednika i upravitelja stroja na prekoceanskim brodovima. Primjećuje se da oglašivači ipak sve više vode brigu o poštivanju odredbi članka 13. stavka 2. ZRS-a o čemu svjedoči i natječaj 3. maja brodogradilište d.d. – Novi list, 11. prosinca 2006. na str. 40 – koji je objavio da se za radna mjesta: *elektrozavarivač* i *brodomonter*, kao i za prekvalifikaciju i izobrazbu za *elektrozavarivača* i *brodomontera-ravnača* mogu javiti osobe oba spola.

Samo jedan oglašivač (Sagovi – Zagreb d.o.o.) izrijeком navodi u oglasu da traži isključivo mušku osobu - *prodavača – trgovca na programu podnih obloga* (više izvršitelja) za salon tepiha – Viškovo, TP Centar – Marinići, Rijeka.

○ **Oglašivači su zbunjeni.**

Za razliku od tradicionalno muških zanimanja poput bušača na naftnim platformama, zanimanje “tete u vrtiću” tradicionalno je žensko zanimanje, no oglašivači – dječji vrtići – u tim oglasima navode isključivo muški rod imenice *odgojitelj* bez ikakvog kasnijeg navoda da se na to radno mjesto mogu prijaviti osobe oba spola. Zanimljiv je oglas dječjeg vrtića “Zeko” iz Varaždina (Novi list, 21. prosinca 2006. na str. 57) kojim se traži:

1. *odgojitelj predškolske djece,*

2. *kuharica,*

3. *spremačica,*

4. *domar*

što zorno pokazuje tradicionalnu podjelu/percepciju muško-ženskih poslova koja se onda manifestira i u samom oglasu. No, ako je tome tako, kako je onda iz te percepcije ispao *odgojitelj predškolske djece* napisan isključivo u muškom rodu?

Zaključak

- ⇒ još je uvijek gotovo dvostruko više natječaja za zapošljavanje koji nisu u skladu s člankom 13. stavkom 2. Zakona o ravnopravnosti spolova od onih koji jesu (66% naprama 34%);
- ⇒ u ukupnom broju objavljenih natječaja za zapošljavanje (465) broj natječaja koji se odnosi na obje grupe obrazovnih ustanova iznosi 47 %; od ukupnog broja svih objavljenih oglasa ove dvije obrazovne grupe zajedno su kršile ZRS u postotku od čak 72%;
- ⇒ u skupini „poduzeća, veliki trgovački lanci i strane banke s podružnicama u Hrvatskoj“ u gotovo 100% oglasa poštuju se odredbe ZRS-a.
- ⇒ državna tijela i institucije i lokalna (regionalna) uprava i samouprava u jednakom postotku (50%) poštuju i krše ZRS;
- ⇒ pozitivniji pomak, tj. veće poštivanje ZRS-a vezano za oglašavanje zapošljavanja, primijećeno je kod oglašivača zanimanja tradicionalno shvaćenih kao „muška“ nego kod zanimanja tradicionalno shvaćenih kao „ženska“ (oglašivači sve više uključuju u oglase za montere, zidare, elektrozavarivače, skladišne radnike itd. naznaku da se mogu javiti osobe oba spola, nego što to čine oglašivači koji traže poslovne tajnice ili spremačice).